

Het mestbeleid op de lange termijn

Kringlopen sluiten of schone schijn?

In 2015 worden de melkquotering en de dierrechten afgeschaft. Wie nu rondkijkt in de agrarische wereld ziet dat boeren zich daarop voorbereiden. In 2012 starten de onderhandelingen met Brussel over het mestbeleid van 2014 tot 2017. De overheid bereidt zich daarop voor door het laten uitvoeren van onderzoeken. Wil de overheid de mineralenkringlopen sluiten of is het voldoende dat modelberekeningen een schoon milieu laten zien?

Als de melkquotering vervalt en de dierrechten worden opgeheven, zijn er geen echte beperkingen meer aan de omvang van veehouderijbedrijven. In de praktijk zie je daar nu al het effect van. Wie toch al ging bouwen, bouwt nu extra groot en zet er nog een paar spanten bij. Het bedrijf is daardoor klaar voor de situatie dat de groei niet meer wordt beteugeld door quota of rechten. Een groei van de veestapel

leidt echter ook tot een grotere mestproductie, terwijl de gebruiksnormen in 2015 nog behoorlijk lager zullen zijn dan die van nu. Het realiseren van allerlei milieudoelstellingen waaraan de overheid zich heeft verbonden, komt daardoor zwaar onder druk te staan.

We zullen proberen drie belangrijke studies (zie kader op de rechterpagina) die de afgelopen maanden in opdracht

van het ministerie van Landbouw zijn uitgevoerd met elkaar in verband te brengen en daaruit conclusies te trekken voor de cumelabedrijven die zich bezighouden met mestbewerking en -verwerking en meststoffendistributie.

Grenzen aan de veehouderij?

In de verschillende rapporten wordt op twee manieren gekeken naar grenzen aan de veehouderij. Allereerst door

het stellen van allerlei voorschriften, zoals de gebruiksnormen voor fosfaat en stikstof, eisen aan de maximale ammoniakemissie van stallen, opslagen en het aanwenden van mest. Uit de studies blijkt echter dat deze beperkingen niet zullen leiden tot het behalen van de milieuranvoorwaarden.

Een tweede mogelijkheid is de verplichting om mineralenkringlopen te sluiten. Dit zou op Noordwest-Europees niveau kunnen, maar dat vereist dan wel dat al het veevoer voor de veestapel ook in de driehoek Parijs-Londen-Berlijn wordt verbouwd. Het hoge prijsniveau van onze grond en de concurrentie met allerlei andere vormen van grondgebruik (zoals hoogrenderende tuinbouwteelten, goedrenderende akkerbouwteelten, natuurontwikkeling, woning- en wegenbouw) zorgen ervoor dat een gesloten mineralenkringloop op Noordwest-Europees niveau niet uit zichzelf zal ontstaan.

Conclusie van de rapporten is dat er op een andere manier grenzen aan de veehouderij moeten worden gesteld. Dit kan door het systeem van dierrechten van varkens en pluimvee voort te zetten en uit te breiden met rundvee en mogelijk ook andere diersoorten. Twee andere systemen die worden beschreven, zijn een dierrechten-emissielabelsysteem en een emissie-managementsysteem. Het eerste is een variant op het systeem van dierrechten, waarbij naast het aantal dieren ook een bepaalde hoeveelheid uitstoot van ammoniak wordt toegestaan.

Regionaal mestbeleid?

In de studies komt nog een andere vraag aan de orde. Moeten de milieueisen nog wel worden aangescherpt in gebieden waar bijvoorbeeld het nitraatgehalte in het grondwater al voldoet aan de eisen? In grote delen van de klei- en veengebieden is het grondwater onder landbouwgronden voldoende schoon. Waarom zou je boeren in die gebieden nog extra beperkingen opleggen om te voldoen aan de nitraatrichtlijn, terwijl ze daaraan al voldoen. In principe kan er veel rekening worden gehouden met allerlei omstandigheden, zoals grondwaterstand, gewasopbrengst, bodemgesteldheid, gehalte aan organische stof in de bodem, weersomstandigheden, aard van de meststoffen, enzovoort. Dit leidt echter tot een gedrocht qua regelgeving, omdat al deze omstandigheden in de regelgeving moeten worden meegewogen. De regels worden hierdoor zeer ingewikkeld en vrijwel onmogelijk te handhaven.

Modelberekeningen

Heel veel gegevens in deze en andere studies zijn gebaseerd op modelberekeningen. Een nadeel van modellen is dat ze altijd een vereenvoudiging zijn van de werkelijkheid. Economische modellen gaan bijvoorbeeld uit van een volkomen economische handelwijze van ondernemers. Ondernemers handelen echter niet altijd volledig economisch. Vaak nemen zij ook beslissingen op gevoel of kennen ze niet alle mogelijkheden, waardoor een minder gunstige mogelijkheid wordt gekozen.

In gewasgroei- en uitspoelingsmodellen worden allerlei biologische processen vereenvoudigd tot rekenkundige

factoren. Daarmee benaderen de modellen de werkelijkheid wel, maar niet precies. Een kleine onnauwkeurigheid in de benadering van een biologisch proces kan door de vermenigvuldiging met een groot areaal landbouwgrond tot een forse fout leiden. Hierdoor kunnen berekeningen veel betere of veel slechtere resultaten laten zien dan wat er werkelijk aan de hand is.

Cumelabedrijven

Wat heeft een cumelabedrijf nu aan al deze informatie? Een aantal conclusies ligt voor de hand:

- Er komt geen regionalisatie van het mestbeleid.
- Er komt een instrument om de omvang van de veehouderij mee te sturen.
- Het sluiten van de mineralenkringloop op Noordwest-Europees niveau is gemakkelijker opgeschreven dan in de praktijk gebracht.

Voor cumelabedrijven die bezig zijn met mestbewerking of -verwerking en/of meststoffendistributie betekent dit dat het mestbeleid ook op langere termijn zal blijven uitgaan van gebruiksnormen voor mest, in heel Nederland zal gelden en dat er een behoorlijke hoeveelheid mest buiten de landbouw of buiten Nederland zal moeten worden afgezet. In alle gevallen zal de hoeveelheid mest die wordt vervoerd nog toenemen, in onbewerkte vorm of in de vorm van tussen- en eindproducten.

De echte uitdaging bij de bewerking en verwerking van mest zal liggen in het produceren van meststoffen die afnemers graag willen kopen. De ervaring van de afgelopen twintig jaar heeft geleerd dat het ontwikkelen van deze markten een zaak van lange adem en investeren is.

Stok achter de deur

Met het nieuwe instrument dat de omvang van de veehouderij kan sturen, heeft de overheid de stok achter de deur staan om de veehouderij in te kunnen krimpen als het niet lukt om voldoende mest buiten de Nederlandse landbouw af te zetten.

Hans Verkerk *secretaris sectie ME*

De besproken studies

- **Veehouderij binnen de milieugebruiksruimte** (Capgemini Consulting en Alterra-WUR)
- **Gebiedsgerichte uitwerking Nitraatrichtlijn** (Alterra-WUR, Universiteit Utrecht)
- **Advies Sluiten Mineralenkringlopen** (Technische Commissie Bodembescherming)